

mgr Adriana Sakowska
doktorantka
Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa

Dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne jako determinant bezpieczeństwa energetycznego państwa

Diversification of sources of supply in the Polish energy resources as determinants of national energy security

Streszczenie: *Dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne, czyli kreowanie bezpiecznych (stabilnych) sposobów pozyskiwania nośników energii, jest żywotnym interesem każdego państwa. Zakres (poziom) dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne powinien być adekwatny do rozwiązań stosowanych w przodujących państwach Unii Europejskiej. Z analizy i oceny źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne wynika, że ich dywersyfikacja jest niedostateczna, bowiem dominują dostawy z Rosji.*

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo narodowe, surowce energetyczne, dywersyfikacja dostaw surowców

Abstract: *Diversification of sources of energy supplies, which is creating secure (stable) methods of obtaining energy is of vital interest to each country. The scope (level) diversification of sources of supply in the Polish energy resources should be adequate to the solutions used in the leading countries of the European Union. The analysis and evaluation of sources of supply in the Polish energy resources show that their diversification is insufficient, because the dominant deliveries are from Russia.*

Keywords: security of supply, national security, diversification of sources of energy supplies

Wstęp

Współczesna polityka energetyczna jest ważną częścią polityki gospodarczej każdego kraju. Ma to związek z dużym wpływem bezpieczeństwa energetycznego na rynki: finansowe, paliw i surowców energetycznych oraz prowadzoną politykę zagraniczną. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zagadnień związanych z bezpieczeństwem energetycznym w kontekście dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne (analiza pojęć oraz obecnego stanu prawnego) oraz zaznaczenie, które deteminanty w istotny sposób wpływają na poziom bezpieczeństwa i jak z zapewnieniem dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne radzą sobie kraje Unii Europejskiej.

Bezpieczeństwo energetyczne

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego definiuje bezpieczeństwo jako „stan, który daje poczucie pewności i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jedną z podstawowych potrzeb człowieka to sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni, np. zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych”¹. Bezpieczeństwo państwa jest pewną wartością narodu, która to wartość ma odzwierciedlenie w stanie pewności istnienia oraz rozwoju własnego kraju i jest wynikiem pracy i starań władz tego państwa (władz niezależnych od innych państw).

Współcześnie coraz większą uwagę przywiązuje się do uwarunkowań ekonomicznych bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo ekonomiczne zyskuje na znaczeniu zarówno w kontekście bezpieczeństwa narodowego, jak i międzynarodowego. Bezpieczeństwo to definiowane jest jako zdolność systemu gospodarczego państwa do takiego wykorzystania wewnętrznych czynników rozwoju oraz międzynarodowych współzależności ekonomicznych, aby zagwarantować jego rozwój².

Jedną ze składowych bezpieczeństwa ekonomicznego jest bezpieczeństwo energetyczne. Bezpieczeństwo energetyczne najczęściej definiowane jest jako stan braku zagrożenia przerwania dostaw energii (surowców energetycznych)³. Coraz częściej bezpieczeństwo to postrzegane jest w szerszej perspektywie jako taki stan gospodarki, który pozwala na niezakłócone pokrycie bieżącego i przyszłego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię po akceptowalnej cenie⁴. Taki stan jest uwarunkowany licznymi czynnikami: efektywnością rynku energetycznego, stanem technicznym infrastruktury przesyłowej, stopniem zróżnicowania oraz wykorzystania krajowych zasobów surowców. Sytuacja energetyczna bezpośrednio kształtuje aspekt ekonomiczny, geopolityczny czy ekologiczny danego państwa.

Główne cele polityki energetycznej Polski określa ustawa *Prawo energetyczne* z dnia 10 kwietnia 1997 roku z późniejszymi zmianami. Ustawa ta określa również zasady kształtowania polityki energetycznej państwa, zasady i warunki zaopatrzenia i użytkowania paliw i energii, w tym ciepła, oraz działalności przedsiębiorstw energetycznych, a także określa organy właściwe w sprawach gospodarki paliwami i energią. Ustawa precyzuje cele polityki energetycznej jako tworzenie warunków do:

- zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego;
- racjonalnego i oszczędnego użytkowania energii i paliw;

¹ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wyd. AON, Warszawa 2002, s.13.

² Z. Stachowiak, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, [w:] *Ekonomika obrony*, W. Stankiewicz (red.), Wyd. AON, Warszawa 1994, s. 189.

³ Ustawa *Prawo energetyczne* definiuje bezpieczeństwo energetyczne jako „stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska”, *Ustawa z 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne* (Dz.U. nr 54, poz. 348, z późn. zm.).

⁴ Bezpieczeństwo energetyczne jest często używane zamiennie z terminem bezpieczeństwo dostaw, a wynika to, jak się najczęściej uważa, z nazewnictwa zachodniego, w którym termin bezpieczeństwo energetyczne występuje jako *security of supply*, czyli, w tłumaczeniu na język polski, właśnie *bezpieczeństwo dostaw*.

- stabilnego rozwoju kraju;
- przeciwdziałania negatywnym skutkom naturalnych monopolii;
- uwzględniania zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, wymogów ochrony środowiska, minimalizacji kosztów oraz zabezpieczenia interesów odbiorców.

Zgodnie z ustawą *Prawo energetyczne* Minister Gospodarki w porozumieniu z właściwymi ministrami przygotowuje założenia polityki energetycznej. Założenia te mają na celu sformułowanie długoterminowej (na okres nie krótszy niż 15 lat) prognozy rozwoju gospodarki paliwami i energią w kraju na podstawie oceny stanu bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Wskazując determinanty bezpieczeństwa energetycznego, niewątpliwie należy wśród nich wyróżnić:

- udział importowanych paliw energetycznych w bilansie energetycznym;
- stopień dywersyfikacji (źródeł, kanałów przesyłu, surowców energetycznych, z których produkowana jest energia);
- stabilność dostaw (czynnik tranzytowy, polityczny);
- udział energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym;
- wielkość, wystarczalność i udział rezerw paliw energetycznych;
- przepustowość interkonektorów z innymi systemami energetycznymi (jak również możliwość i gotowość do dzielenia się surowcami energetycznymi podmiotów zewnętrznych);
- niezawodność sieci energetycznych: sprawność eksploatacji i eliminacji niesprawności w sieciach transportowych i elektroenergetycznych;
- koncentracja przemysłów energochłonnych;
- możliwość realizacji zobowiązań międzynarodowych związanych pośrednio bądź bezpośrednio z energetyką;
- systematyczność wdrożeń strategii energetycznych;
- odpowiednie nakłady inwestycyjne i inne (ekonomiczne, polityczne), uwzględniające przyszły popyt wewnętrzny na energię.

Opracowanie odpowiedniej listy wskaźników nie zwalnia z obowiązku ustalenia ich hierarchii, zwłaszcza że bezpieczeństwo energetyczne należy postrzegać i planować w szerszej (długookresowej) perspektywie czasowej. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego wymaga monitorowania, analizowania i ustalenia czynników priorytetowych.

Potrzeby energetyczne Polski zaspokajane są przede wszystkim przez węgiel kamienny. Świadczy o tym zarówno bilans energetyczny kraju, jak i struktura zużycia nośników energii w produkcji energii elektrycznej. Wykorzystywanie w polskiej energetyce węgla jest skutkiem posiadania dużych krajowych zasobów tego surowca oraz inwestowania przez dziesięciolecia w górnictwo węglowe.

Zależność od dostaw surowców energetycznych połączona z ryzykiem gwałtownego wzrostu ich cen skłania do podejmowania działań minimalizujących ryzyko towarzyszące zaopatrywaniu się w energię. Sprzyja temu stosowanie właściwej i skutecznej polityki w zakresie bezpieczeństwa, zawieranie sojuszy gospodarczych lub tworzenie ponadnarodowych, wspólnych rynków energii.

Wydaje się konieczne stworzenie i zastosowanie w polityce energetycznej przemysłowych i spójnych narzędzi opartych na długofalowej strategii bezpieczeństwa energetycznego Polski. Należy dążyć do zaprojektowania i wdrożenia takiego systemu bezpieczeństwa energetycznego, dzięki któremu gospodarka i jej otoczenie będzie poprzez odpowiednie mechanizmy chroniona przed niepożądanymi skutkami braku dostaw energii. Szczególnie istotne w przypadku gazu ziemnego i ropy naftowej jest zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw tych dóbr.

Działania te rozumiane są jako próby uzyskiwania ropy naftowej oraz gazu z różnych regionów świata, od różnych dostawców, z wykorzystaniem alternatywnych szlaków transportowych oraz budowa magazynów ropy naftowej i paliw płynnych o pojemnościach zapewniających utrzymanie ciągłości dostaw, w szczególności w sytuacjach kryzysowych. Dywersyfikację źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne należy postrzegać w kategoriach dalekosiężnych interesów naszego państwa. Istnieje potrzeba trwałego i szybkiego przeprowadzenia realnego zróżnicowania kierunków dostaw kluczowych surowców spoza Federacji Rosyjskiej⁵.

Obecnie energetyka stałą się jednym z narzędzi polityki międzynarodowej, co szczególnie dobrze widoczne jest właśnie na przykładzie Rosji, która wykorzystuje własne źródła energetyczne jako formę budowy strefy wpływów na poziomie regionalnym. Tym sposobem uzależniła od siebie państwa Europy Środkowo-Wschodniej, czyniąc z uzależnienia energetycznego jedną z najsukcesywniejszych form pozamilitarnego oddziaływania, często przybierającego formę nacisku wymuszającego pewne pożądane przez Rosję działania, a czasem nawet stanowiąc narzędzie szantażu.

Poza tym zagrożeniem dla bezpieczeństwa energetycznego Polski może okazać się również stale zwiększające się zapotrzebowanie na energię, a tym samym braki w mocach wytwórczych naszego kraju. W związku z wymogami Unii Europejskiej Polska musi poświęcić więcej uwagi ochronie środowiska i ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Dywersyfikacja dostaw surowców

Słowo dywersyfikacja⁶ zostało zaczerpnięte ze średniowiecznej łaciny, pochodzi od słowa *diversificare*, co oznacza urozmaicać. W ekonomii i gospodarce oznacza rozgałęzienie i rozszerzenie produkcji lub usług na różne odległe od siebie dziedziny po to, aby zaspokoić inne potrzeby niż obecne oraz aby w razie poniesienia strat w jednej branży, móc wyrównywać je zyskami w pozostałych⁷. W kontekście bezpieczeństwa energetycznego sformułowanie *dywersy-*

⁵ Rosja swoją pozycję dostawcy ropy i gazu ziemnego wykorzystuje niekiedy jako narzędzie nacisku do realizacji celów politycznych. Taka postawa prowadzi do postrzegania rosyjskiego dostawcy jako niepewnego źródła, czyli podmiotu stwarzającego zagrożenie dla funkcjonowania państwa. Zob. M. Lutostański, *Podstawy bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 204.

⁶ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2009, s. 23.

⁷ E. Tyran, *Dywersyfikacja jako proces dostosowawczy gospodarstw województwa małopolskiego*, „Roczniki Nauk Rolniczych. Seria G – Ekonomika Rolnictwa” 2010, t. 97, z. 4.

fikacja dotyczyć będzie, w przypadku struktury sektora energetycznego, pozyskiwania energii z różnych rodzajów surowców energetycznych (odnawialnych – OZE, nieodnawialnych – konwencjonalnych). W przypadku dywersyfikacji dostaw surowców energetycznych będzie wiązało się z nowymi możliwościami importu nośników energii, dzięki czemu nastąpi zminimalizowanie uzależnienia od jednego dostawcy.

Ocenia się, że działaniem o najwyższym priorytecie wpisującym się w powyższą ideę jest wykorzystywanie terminalu do odbioru gazu skroplonego LNG w Świnoujściu⁸. Budowę gazoportu realizuje spółka Polskie LNG Sp. z o.o., będąca podmiotem zależnym od przedsiębiorstwa państwowego Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A. Inwestycja umożliwi odbiór gazu ziemnego drogą morską praktycznie z dowolnego kierunku na świecie. Początkowa zdolność regazyfikacyjna wyniesie 5 mld m³ rocznie i odpowiadać będzie jednej trzeciej polskiego zapotrzebowania na gaz ziemny. Budowie terminalu towarzyszyć będą inne inwestycje infrastrukturalne, obejmujące gazociągi przesyłowe i podziemne magazyny gazu.

Ministerstwo Gospodarki konsultuje obecnie również projekt nowego *Rozporządzenia w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy*. Obowiązujące obecnie rozporządzenie z dnia 24 października 2000 r. było wiele razy krytykowane⁹ i wskazywane jako jedna z głównych przeszkód na drodze do liberalizacji obrotu gazem w Polsce.

Głównym zadaniem rozporządzenia z 2000 r. miało być ograniczenie importu gazu ziemnego od jednego dostawcy, konkretnie od dostawcy rosyjskiego. W rozporządzeniu tym nakazano importerom gazu zachowanie pewnych proporcji dotyczących kierunków dostaw surowca. W latach 2010-14 importer mógł kupować maksymalnie 70 proc. gazu z jednego kierunku. W 2015 r. już tylko 59 proc. W momencie uzyskania przez Polskę członkostwa w UE sytuacja zmieniła się, nastąpiła rozbudowa infrastruktury gazowej, a to przełożyło się na realną możliwość dywersyfikacji dostaw gazu. Rozporządzenie z 2000 r. dostarczało problemów z interpretacją poszczególnych zapisów, gdyż można było kupować gaz np. z Niemiec czy Czech, ale byłby to nadal gaz rosyjski¹⁰.

⁸ Pierwszy katarski gazowiec wypełniony gazem skroplonym wypłynął z katarskiego portu Ras Laffan pod koniec listopada 2015 r. i dopłynął do Świnoujściu w grudniu 2015 r. Gaz z pierwszej dostawy posłużył do schłodzenia instalacji, jej rozruchu i przeprowadzenia prób. Druga dostawa, która zapewniła surowiec na testy eksploatacyjne, została zrealizowana – zgodnie z podpisanym aneksem – w pierwszym kwartale 2016 roku, a komercyjna eksploatacja terminalu LNG będzie możliwa w drugim kwartale. Niezwykle ważne dla opłacalności ekonomicznej powyższego projektu jest zawarcie na korzystnych warunkach kolejnych kontraktów na dostawy gazu skroplonego LNG.

⁹ Przede wszystkim za nieadekwatność do stanu rozwoju rynku gazu ziemnego, duże wątpliwości interpretacyjne oraz praktyczny brak możliwości wypełniania obowiązku zapisanego w rozporządzeniu (głównie ze względu na ograniczenia techniczne i interpretację, zgodnie z którą gaz z państw UE nie jest uważany za gaz importowany i nie może być wykorzystany do wypełnienia obowiązku dywersyfikacji).

¹⁰ W rozporządzeniu z 2000 r. brakowało jednoznacznej oceny, w jaki sposób powinny być klasyfikowane dostawy gazu z UE. Czy dostawy te miałyby być traktowane jako nabycie wewnątrzspółnotowe, co nie jest importem, czy jako import, z uwagi na to, że jest to nadal paliwo ze Wschodu? Wątpliwości interpretacyjnych dostarczało też sformułowanie „kraj pochodzenia” dostaw gazu. Nie było jasne, czy chodziło o państwo wydobywcy gazu, siedzibę kontrahenta, państwo pozyskania gazu, czy miejsce wystawienia faktury przez sprzedawcę. Nie wiadomo też było, jakie dokumenty powinno wystawić przedsiębiorstwo w celu potwierdzenia pochodzenia gazu ziemnego.

W projekcie nowego rozporządzenia zdefiniowano kluczowe pojęcia. W przypadku terminu „importowany” zaznaczono, że chodzi o import surowca spoza Wspólnoty Europejskiej. Gaz, który pochodzi z terytorium UE, nie będzie podlegał obowiązkowi dywersyfikacji¹¹. Projekt zmienia też kryterium „kraj pochodzenia” na przedsiębiorstwo, od którego kupuje się gaz. Wydłużone też mają być progi maksymalnego udziału gazu z jednego źródła, ustalone w rozporządzeniu z 2000 r. na kolejne 10 lat.

Zasoby naturalne Polski gwarantują pełną samowystarczalność kraju pod względem zapotrzebowania na węgiel kamienny oraz na węgiel brunatny. Udokumentowane pokłady węgla pozwalają na eksploatację i wykorzystanie przez kilkadziesiąt lat, jednak zastosowanie węgla jako nośnika energii jest ograniczone do energetyki, a ponadto w znacznym stopniu obciąża środowisko naturalne oraz negatywnie wpływa na zdrowie ludzi. Polska jest w znacznym stopniu uzależniona od zewnętrznych dostaw pozostałych nośników energii, tj. gazu ziemnego oraz ropy naftowej.

Ropa naftowa i gaz są to dobra specyficzne, trudne w transporcie, wymagają odpowiedniej infrastruktury. Dobra te, a szczególnie gaz, można traktować dwojako: jako narzędzie obrony lub jako narzędzie negatywnego oddziaływania, czyli presji ekonomicznej. Podejmowane działania, ważne dla obrony przed negatywnymi oddziaływaniami, mają charakter złożony. Są to: działania jednostronne (wewnętrzne i zewnętrzne), a także działania dwu- i wielostronne¹².

Krajowe wydobycie gazu ziemnego zaspokaja około 30% zapotrzebowania, pozostała ilość importowana jest głównie z kierunku wschodniego, od rosyjskiego Gazpromu. Struktura dotychczasowych kontraktów długoterminowych, niestety, uzależniła Polskę od dostaw gazu ziemnego z Rosji. W przypadku ropy naftowej, jej import pokrywa ponad 97% rocznego zapotrzebowania na ten surowiec i realizowany jest przede wszystkim poprzez system rurociągów o długości ponad 2,5 tys. km. Z zagranicy ropa dociera do Polski rurociągiem „Przyjaźń” o rocznej przepustowości ponad 37 mln ton, który biegnie z Rosji do niemieckiej rafinerii Schwedt. Drugim punktem odbiorczym jest Port Północny w Gdańsku, połączony z rafinerią w Płocku oraz systemem krajowym Rurociągiem Pomorskim o przepustowości ok. 30 mln ton rocznie. Ponad 90% importu ropy naftowej do Polski pochodzi z Rosji i krajów byłego ZSRR.

Z analizy i oceny źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne wynika, że ich dywersyfikacja jest niedostateczna, bowiem dominują dostawy z Rosji. Problem ten komplikuje brak wiarygodnych poglądów, kiedy poziom dywersyfikacji będzie wystarczający. Wobec tego określenie metodami naukowymi zakresu dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne jest bardzo pożądanym.

Posiadanie przez Polskę kilku źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne pozwoli na dogodne rozmowy z każdym dostawcą. Polska może zdywersyfikować

---

¹¹ Dywersyfikacji podlegać będzie więc jedynie gaz importowany z państw nienależących do UE. W zakres pojęcia import nie będzie już wchodzić „nabycie wewnątrzspółnotowe”. Oznacza to, że gaz ziemny sprowadzany z UE nie będzie brany pod uwagę przy obliczaniu udziału w dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy. Nowe zapisy umożliwią dywersyfikację gazu importowanego gazem pochodzącym z UE, z rynku krajowego lub z krajowego wydobycia.

¹² K.M. Książkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s.143.

źródła dostaw ropy naftowej, paliw ciekłych i gazowych m.in. poprzez sprawne działanie terminalu do odbioru gazu skroplonego LNG w Świnoujściu, rozbudowę systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego oraz budowę gazociągu do Norwegii. Dążenie do dywersyfikacji powinno być wyrażone również poprzez tworzenie powiązań gospodarczych z innymi państwami dysponującymi surowcami energetycznymi oraz budowę sojuszy energetycznych w regionie Europy Środkowej i Wschodniej (uruchomienie wspólnych zakupów gazu).

Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej

Mapę energetyczną UE kształtuje zarówno historia, dostęp do zasobów, jak i preferencje energetyczne i subiektywne podejście do bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych krajów. Choć zgodnie z *Traktatem o funkcjonowaniu UE* państwa członkowskie mają suwerenność w kwestii podejmowania decyzji dotyczących struktury zużycia zasobów, to dofinansowanie konkretnych przedsięwzięć oraz konieczność ochrony środowiska wskazują, jaką drogą chciałyby podążać UE.

Unia Europejska poszukuje możliwości dywersyfikacji dostaw gazu, przy czym projekty nowych kierunków dostaw gazu do UE można podzielić na dwie grupy: te, które zakładają „ominięcie” Rosji i wykluczenie sieci jej gazociągów (region kaspijski oraz Afryka – Medgaz i Galsi), drugie zaś, w które jest zaangażowana Rosja (Nord Stream i South Stream, Jamał II). Działania zmierzające do zapewnienia alternatywnych dostaw, szczególnie gazu z Azji Środkowej, są skutecznie blokowane przez rosyjskie interesy i podważane przez brak jedności krajów UE oraz zaangażowanie się europejskich koncernów energetycznych w konkurencyjne projekty uniezależniających dostawy surowców od Rosji¹³.

Podsumowanie

Od początku XXI wieku, wraz z gwałtownym wzrostem cen nośników energii, pojawiła się dyskusja dotycząca bezpieczeństwa energetycznego. Podejmowane rozmowy mają coraz szerszy zasięg, coraz częściej na szczeblu międzynarodowym, a podejmowane decyzje mają na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego rozwiniętym gospodarkom światowym. Sytuacja ta jest wynikiem nakładania się kilku czynników, m.in:

- wzrostu świadomości co do charakteru i światowych zasobów surowców energetycznych, ich nieodnawialności;
- świadomością znaczącego wpływu surowców energetycznych oraz ich cen na rozwój gospodarczy oraz gospodarkę danego państwa;
- dużego znaczenia na arenie międzynarodowej krajów bogatych w surowce energetyczne.

Dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne, czyli kreowanie bezpiecznych (stabilnych) sposobów pozyskiwania nośników energii, jest

¹³ Kwestia bezpieczeństwa energetycznego, pomimo pewnych cech i prawidłowości, nie ma charakteru uniwersalnego i powinna być rozpatrywana z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych krajów wynikającej z ich stanu gospodarki i poziomu rozwoju gospodarczego, położenia geopolitycznego, zasobów nośników energii pierwotnej.

żywością interesem każdego państwa. Zakres (poziom) dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne powinien być adekwatny do rozwiązań stosowanych w przodujących państwach Unii Europejskiej.

Konieczne jest podjęcie badań dotyczących polskiej polityki bezpieczeństwa energetycznego. Publikacje najczęściej skupiają się na przedstawieniu ogólnej charakterystyki bezpieczeństwa energetycznego Polski, zbyt mało uwagi poświęcając dywersyfikacji dostaw surowców.

Mając na uwadze powyższe fakty, celowe jest opracowanie naukowe, które zapełni wolną przestrzeń w badaniach tego obszaru wiedzy. W realiach gospodarczych i politycznych naszego kraju brak spójnej strategii bezpieczeństwa energetycznego stanowi źródło zagrożenia nie tylko dla sektora energetycznego, ale i powiązanej z nim całej gospodarki.

Badania, które zajmą się analizą i oceną istniejących sposobów dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia państw Unii Europejskiej w surowce, pomogą wskazać możliwości dywersyfikacji dostaw surowców energetycznych i będą w dalszym ciągu prowadzone przez autorkę w ramach pracy nad rozprawą doktorską na Wydziale Zarządzania i Dowodzenia Akademii Sztuki Wojennej. Autorka określi także, kiedy poziom (zakres) dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne będzie wystarczający, oraz sformułuje w tym zakresie propozycje doskonalące.

Bibliografia

- Ustawa z 10 kwietnia 1997 r., Prawo energetyczne (Dz.U. 1997 nr 54, poz. 348 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 30 maja 1996 r. o rezerwach państwowych oraz zapasach obowiązkowych paliw, (Dz.U. 1996 nr 90, poz. 404).
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych gazu ziemnego oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym, (Dz.U. 2007 nr 52, poz. 343 z późn. zm.).
- Gołomska E. (red.), *Kompendium wiedzy o logistyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Kałężna K., Rosicki R., *Analiza interesów w polityce bezpieczeństwa energetycznego w UE*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2010.
- Kitler W., Czuryk M., Karpiuk M. (red.), *Aspekty prawne bezpieczeństwa narodowego RP. Część szczegółowa*, Wyd. AON, Warszawa 2012.
- Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2009.
- Koziński M., *Bezpieczeństwo energetyczne Polski*, Wydawnictwo „Ateneum - Szkoła Wyższa”, Gdańsk 2014.
- Książopolski K.M., *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011.
- Kuciński K. (red.), *Energia w czasach kryzysu*, Wyd. Difin, Warszawa 2006.
- Lutostański M., *Podstawy bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2015.

- Mickiewicz P., Sokołowska P. (red.), *Bezpieczeństwo energetyczne Europy Środkowej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010.
- Nowak E., *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, Wyd. AON, Warszawa 2009.
- Nowak E., *Zarządzanie logistyczne w sytuacjach kryzysowych*, Wyd. AON, Warszawa 2008.
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wyd. AON, Warszawa 2002.
- Stankiewicz W. (red.), *Ekonomika obrony*, Wyd. AON, Warszawa 1994.
- Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996.
- Szołtysek J., Jedliński M. (red.), *Logistyka. Współczesne wyzwania*, Wałbrzych 2010.
- Tyran E., *Dywersyfikacja jako proces dostosowawczy gospodarstw województwa małopolskiego*, „Roczniki Nauk Rolniczych. Seria G – Ekonomika Rolnictwa” 2010, t. 97, z. 4.
- Wojtaszczyk K., Materska-Sosnowska A. (red.), *Bezpieczeństwo państwa*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2009.
- Żukrowska K. (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Przegląd aktualnego stanu*, Wydawnictwo IUSatTAX, Warszawa 2011.

